

УДК 37.011

DOI: 10.35619/iiu.v1i23.719

Наталія МАТВЕСВА

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: 0000-0002-8495-7074
e-mail: nataliia.matveieva@cnu.edu.ua

МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Анотація. Вирішення ключових завдань щодо розвитку Нової української школи в сучасних умовах передбачає гуманістичну спрямованість освіти, визнання цінності особистості, створення сприятливого освітнього середовища задля гармонійного її розвитку, що підкреслює провідну роль учителя. У статті акцентовано увагу на проблемі педагогічної майстерності вчителя у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Розкрито сутність поняття «майстерність», розглянуто різні підходи до його трактування у контексті сучасних освітніх вимог. Проаналізовано зміст і структурні елементи педагогічної майстерності фахівця. Наголошено на специфіці професійної діяльності сучасного вчителя в умовах інклюзивного освітнього середовища, виокремлено основні вимоги до нього. Зазначено, що рівень педагогічної майстерності вчителя проявляється не лише у процесі здійснення професійної діяльності, а й у науково-методичній грамотності, загальному культурному рівні, педагогічній етиці та моралі, цінностях. Зосереджено увагу на потребі формування професійної компетентності, розвитку педагогічних здібностей, удосконаленні педагогічної техніки як складових педагогічної майстерності вчителя, що слугують наданням якісних освітніх послуг, створенню сприятливих умов навчання, виховання та розвитку особистості.

Ключові слова: майстерність, гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

Постановка проблеми. Створення Нової української школи в Україні на засадах філософії гуманізму, визнання цінності особистості та гуманістичної спрямованості освітнього процесу висувають нові вимоги до професійної діяльності сучасного вчителя. З одного боку, це формування творчої, обдарованої, духовно багатой молоді, створення сприятливих умов гармонійного розвитку, а з іншого – здійснення педагогом систематичної самоосвіти задля вирішення завдань різної складності. Головна мета професійної діяльності сучасного вчителя – надання якісних освітніх послуг усім без винятку дітям шкільного віку з урахуванням специфіки й рівня їх розвитку, навчальних можливостей, освітніх труднощів, потреб, інтересів.

Саме вчитель створює атмосферу, яка надихає, заохочує, мотивує, розширює коло інтересів, розвиває, спонукає до творчого пошуку. Його діяльність в умовах інклюзивної освіти передбачає систематичну самоосвіту й самовдосконалення, вивчення й упровадження новітніх методів і технологій інклюзивного навчання, а також вимагає розвитку особистих позитивних рис та якостей, що вкрай необхідні в умовах інклюзивного освітнього процесу, якот: чуйність, емпатія, доброзичливість, оптимізм, віра в себе та дитину, рішучість, відповідальність, емоційна стійкість.

Аналіз останніх досліджень з проблеми доводить, що питання майстерності вчителя неодноразово розглядали у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: А. Анішук, І. Бех, О. Білюк, Ю. Бойчук, Г. Васильєва, І. Гевко, С. Гончаренко, О. Гноєвська, І. Демченко, І. Іскрук, І. Жаронкіна, В. Зеленін, І. Зязюн, Н. Карамущенко, А. Кравчук, І. Кривonos, В. Кудіна, А. Колупаєва, Н. Ничкало, О. Отич, Л. Прядко, Л. Савчук, С. Семак, О. Сергійчук, М. Сорочан, Н. Тарасевич, Н. Фіголь, І. Хаффізуліна, М. Чайковський, Н. Четверікова, О. Шевченко та інші.

Мета статті – розкрити значення педагогічної майстерності вчителя для реалізації ключових завдань інклюзивного навчання та гармонійному розвитку школярів з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомий педагог А. Дістерверт особливу увагу приділяв постаті вчителя, стверджуючи, що «цінність школи дорівнює цінності вчителя». Такого ж міркування дотримувався й сучасний педагог І. Зязюн, який зауважував, що «учитель... завжди уособлював у собі мудрість суспільної свідомості і мав непересічний вплив на все суспільство. Він завжди був громадянином і професіоналом, він завжди був наставником, поводителем у майбутнє...» (Зязюн, 1997, с. 24-31). У контексті розвитку інклюзивної освіти в Україні та вдосконалення Нової української школи акцентуємо увагу на потребі в освічених педагогічних кадрах, що майстерно вирішують різноманітні завдання. Це забезпечує належний рівень педагогічної майстерності фахівця, який віддзеркалюється у професійній діяльності, науково-методичній його грамотності, загальному культурному рівні, педагогічній етиці (Кравчук, 2021, с. 74-76). Прогресивні зміни у науці й техніці, мінливість технологій, інтенсивний розвиток духовної сфери життя передбачають розширення творчої та інноваційної складової практичної діяльності й зміну вимог, а саме: а) професійні теоретичні (знання нормативного підґрунтя інклюзивної освіти, теорії загальної й корекційної педагогіки, психології, методів і технологій інклюзивного навчання, особливостей й видів адаптації й модифікації в умовах інклюзивного середовища); б) практичні (вміння визначати мету, завдання, стратегії інклюзивного навчання та виховання, прогнозувати результати, досягати поставлених цілей; готовність до здійснення самоосвіти та систематичного самовдосконалення, спрямованість на учня й підвищення продуктивності праці); в) особистісні (наявність гуманістичних поглядів й оптимізму, педагогічної етики й культури поведінки, морально-етичних почуттів та якостей, національної гідності, патріотизму) (Зязюн, 2013; Зязюн, 2000).

Педагогічну майстерність розглядаємо як комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності та містить у собі гуманістичну спрямованість, глибокі професійні знання, розвинуті педагогічні здібності та володіння педагогічною технікою. Педагогічна майстерність – це найвищий щабель активності вчителя у його педагогічній діяльності, що ґрунтується на гуманізміта відображається в доцільному використанні методів, засобів і механізмів взаємодії педагога й учня в кожній конкретній педагогічній ситуації (Зязюн, 2013), є підтвердженням методичної його компетентності (Васильєва, 2021, с. 194-211). На міркування сучасних педагогів І. Зязюна, І. Кривоноса, Н. Тарасевич педагогічна майстерність – це сукупність властивостей особистості вчителя, що сприяє досягненню високого рівня самоорганізації професійної діяльності (Зязюн, 2013).

Робота вчителя з дітьми з особливими освітніми потребами – це завжди своєрідний виклик, що вимагає високого рівня педагогічної майстерності, готовності до творчих змін й вибору змісту, організаційних форм, методів і прийомів практичної діяльності (Донець, 2019; Колупаєва, 2014). Мірилом майстерності є особистісна культура вчителя, до складових якої належать високий інтелект й креативність, ерудиція, інтелігентність, моральна й естетична культура, духовна досконалість, висока працездатність. Окрім того, сутність поняття «майстерність» містить у собі дії, спрямовані на ефективне вирішення дидактичних, виховних, корекційних, профілактичних, адаптивних та інших завдань. Основними механізмами розвитку педагогічної компетентності вчителя інклюзивного закладу освіти є «розвиток власних комунікативних умінь, професійної мобільності, педагогічної культури і фахової майстерності» (Чигріна, 2023). Провідними характеристиками професійної діяльності вчителя вважаємо її соціально-моральну, професійно-педагогічну та пізнавальну спрямованість, де інклюзивна компетентність є стрижневою складовою професійної компетентності (Чайковський, 2012). Іншими словами, в умовах демократичних перетворень в освітній галузі, створення толерантного інклюзивного освітнього середовища НУШ педагогічна майстерність учителя посідає чільне місце. Вона передбачає:

гуманістичну спрямованість (спрямованість на особистість та досягнення головної мети – гармонійний розвиток особистості; утвердження морально-етичних, гуманістичних, духовних, особистісних цінностей; відповідальність, відчуття морального задоволення від позитивних змін в розвитку дитини з особливими освітніми потребами, емпатія);

професійну компетентність (сукупність знань, умінь і навичок, що сприяють ефективності інклюзивного навчання, виховання, соціалізації й розвитку особистості; комплексність знань (предмета), особистісна їх забарвленість (виявлення власного ставлення), постійне оновлення (самоосвіта);

педагогічні здібності (комунікативні (здатність спілкуватися), перцептивні (здатність бачити й розуміти особистість), динамізм (здатність переконувати

та навіювати), емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування (віра в позитивні зміни), креативність);

педагогічну техніку (розвиток внутрішньої та зовнішньої техніки: вербальної та невербальної) (Кайдалова, Щокіна, Вахрушева, 2009).

З іншого боку, специфіка інклюзивної діяльності вимагає розвитку якостей учителя, які характеризують його інтелектуальну, емоційно-вольову та чутливу сфери й водночас впливають на особистість учня (Підборський, Хмельницька, 2020). Розмежують такі його якості:

1) *домінантні* – якості, що є вкрай важливими у здійсненні професійної діяльності: гуманність й любов до дітей, повага людської гідності, готовність підтримувати й надавати допомогу в особистісному розвитку; громадянська відповідальність та соціальна активність; інтелігентність як показник високого рівня інтелекту, освіченості, ерудиції, культури поведінки, толерантності; правдивість, справедливість, порядність, чесність, працьовитість, самовідданість; здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу, наявність педагогічного такту; інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і ухваленні творчих рішень; потреба в самоосвіті;

2) *периферійні* – якості, що не мають вирішального впливу на ефективність праці, але сприяють її успішності: привітність, почуття гумору, артистизм, мудрість, зовнішня привабливість тощо;

3) *негативні* (якості, що призводять до зниження ефективності педагогічної діяльності) та *професійно-недопустимі* – ті, що не відповідають змісту професійної діяльності й місії вчителя (злість, агресивність, нетерпимість, егоїзм).

Професія вчителя особлива й тим, що його постать повинна надихати та мотивувати. Відтак почуття натхнення виникає лише за умови високого рівня майстерності фахівця: «сукупність мотиваційно-ціннісного, когнітивного, психолого-регуляційного та діяльнісного компонентів утворює динамічне інтегроване новоутворення, яке забезпечує високу якість педагогічної діяльності у сфері інклюзивної освіти та сприяє самосвідомості педагога в професії та у контексті розвитку власної особистості» (Білюк, Зеленін, 2024). Особливе значення посідає любов учителя як компонент особистого в структурі професійної майстерності, що віддзеркалює широку палітру позитивних рис й слугує створенню довірливих відносин, толерантного освітнього середовища, мотивує до спілкування й взаємодії, гармонійного розвитку учнів. На цьому наголошували як давні філософи, так і сучасні науковці (Я. Корчак, М. Монтесорі, Платон, Г. Скворода, В. Сухомлинський, З. Фрейд), вважаючи, що без любові неможливе успішне навчання, виховання, «зцілення душі і тіла» дитини. Питання любові та поваги в умовах інклюзивного освітнього середовища особливо актуальне, позаяк учні потребують неабиякої уваги, підтримки, допомоги, супроводу з боку вчителя, відчуття його прихильності й самоцінності, які мотивують до навчання. Професійно-особистісна культура вчителя та його внутрішній світ слугують досягненню високого рівня педагогічної майстерності й

забезпечують позитивні результати інклюзивного навчання та виховання, успішну соціалізацію, корекцію порушень розвитку. Гармонія, злагода, партнерство виступають важливими складовими діяльності вчителя, на що впливають його *педагогічні здібності*, а саме: дидактичні, науково-пізнавальні, організаторські (здатність створювати сприятливе освітнє середовище, організовувати й залучати дітей з особливими потребами до взаємодії), комунікативні (володіння стратегіями комунікації в умовах інклюзивного середовища), перцептивні (вміння пізнавати внутрішній світ дитини), сугестивні (досягнення прогнозованого результату інклюзивного навчання й виховання за допомогою слова, вияву емоцій тощо), емоційна стійкість (самоконтроль, володіння ситуацією, позитивізм), спостережливість (уміння передбачати хід педагогічного процесу, відстеження прогресу/регресу у розвитку учнів з особливими освітніми потребами), педагогічний оптимізм (Філатова, 2026). Ці та інші педагогічні здібності розвиваються у процесі професійної діяльності вчителя та узалежнюються природними задатками особистості (схильність до роботи з дітьми, уміння отримувати задоволення від співпраці).

В усіх аспектах майстерності слова в умовах педагогічної діяльності спостерігається своя специфіка – культура не заради культури, а задля впливу слова на учня, сприяння його успішному навчанню й розвитку. Саме у такий спосіб учитель реалізує творчий задум через власну особу, у якій поєднуються актор і режисер, творець і виконавець водночас. У контексті означеного виокремлюємо *культуру поведінки* вчителя, яка є засобом виховання школярів і чинником впливу на створення толерантного освітнього середовища. Характерними ознаками педагогічної культури є гуманізм, широкий кругозір, інтелігентність, високий рівень інтелекту, толерантність, здатність творити, педагогічний такт. Інклюзивна діяльність потребує високого рівня вмінь педагогічного спілкування, знання стратегій комунікації, а саме вмінь розподіляти увагу та підтримувати її стійкість, обирати відповідний спосіб поведінки щодо дитини, аналізувати її вчинки й бачити за ними мотиви, збагачувати учнів емоційним досвідом, створювати атмосферу безпеки й комфорту. Комунікативні стратегії підкріплюються *педагогічною технікою*, що виражається у самовладанні вчителя, вмінні обирати правильний стиль і тон під час спілкування, здатності управляти увагою, володінні інтонаційною технікою задля вираження різноманітних почуттів (Фіголь, 2020). Ці та інші складові педагогічної майстерності в цілому складають позитивне підґрунтя задля професійної діяльності вчителя, слугують реалізації ідеї інклюзивного навчання щодо створення «осередку...спільного навчання й виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я різних нозологічних груп...» та інших учнів (Четверікова).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Вище означене доводить, що від педагогічної майстерності вчителя залежить ефективність реалізації інклюзивного навчання та гармонійний розвиток особистості. Перспективою подальших розвідок вбачаємо ґрунтовне дослідження психологічної готовності вчителя до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища,

чинників, що впливають на виникнення труднощів та прогалин під час викладання та виборі методик інклюзивного навчання, а також розширення можливостей підвищення професійного рівня педагога в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Зязюн, І., Карамущенко, Л., Кривонос, І. (1997). Педагогічна майстерність: підручник; за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища шк. 349 с.

Кравчук, А. (2021). Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи в умовах інклюзивного навчання. *Нова українська школа: стратегія розвитку особистості*: збірник тез доповідей II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м.Мукачево, 15 лютого 2021 р.). Мукачево. С.74-76.

Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна: зб. наук. пр. (2013). Редкол.: Н. Ничкало (голова), та ін.; упоряд.: Н.Ничкало, О. Боровік ; Ін-т пед. Освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ: Богданова А.М. 456 с.

Зязюн, І. (2000). Педагогіка добра: ідеали і реалії. Київ: МАУП. 312 с.

Васильєва, Г. (2021). Організаційно-педагогічні умови формування методичної компетентності працівників освіти інклюзивної форми навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. №2 (106). С.194-211. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.02/193-210> (дата звернення: 14 лютого 2026 р.).

Донець, В. (2019). Проблема підготовки майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей до роботи в умовах інклюзії. *Педагогіка безпеки*. № 4(2). С.160-165.

Колупаєва, А. (2014). Інклюзивна освіта: від інтегрування у школі – до інтегрування у суспільство. *Формування готовності педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання*: збірник праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. Рівне: РОППО. С.5–14. URL: <https://school7.ck.ua/wp-content/uploads/posibnyk-zakhodu.pdf> (дата останнього звернення: 14 лютого 2026 р.).

Чигріна, Я. (2023). Деякі механізми розвитку педагогічної майстерності майбутніх фахівців, що працюють в інклюзивній освіті. *Молодь і ринок*. № 8 (216). С.135-138.

Чайковський, М. (2012). Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 2. С. 15-21.

Кайдалова, Л., Щокіна, Н., Вахрушева, Т. (2009). *Педагогічна майстерність викладача*: навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ. 140 с.

Підборський, Ю., Хмельницька, О. (2020). *Педагогічна майстерність викладача*: навчальний посібник. Переяслав. 156 с.

Білюк, О., Зеленін, В., Коренева, І. (2024). Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Педагогічна Академія: наукові записки*. № 12. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/434/314> (дата звернення: 19 лютого 2026 р.).

Філатова, Л. (2026). Педагогічні здібності вчителя початкової школи як основа удосконалення його педагогічної майстерності. *Педагогічна Академія: наукові записки*. № 26. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1670> (дата звернення: 17 лютого 2026 р.).

Фіголь, Н. (2020). Інклюзивна компетентність педагога: теоретичний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип.77. С.199-202.

Четверікова, Н. Проблема педагогічної майстерності вчителя в умовах інклюзивної освіти. URL: <https://surl.li/vpuevo> (дата звернення: 20.02. 2026 р.).

REFERENCES

Ziaziun, I., Karamushchenko, L., Kryvonos, I. (1997). Pedahohichna maisternist [Pedagogical Skills]: pidruchn; za red. I.A. Ziaziuna. Kyiv: Vyshcha shk. 349 s. [in Ukrainian]

Kravchuk, A. (2021). Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly do roboty v umovakh inkliuzyvnoho navchannia [Preparing Future Primary School Teachers for Work in Inclusive Education]. *Nova ukrainska shkola: stratehiia rozvytku osobystosti: zbirnyk tez dopovidei II Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (m.Mukachevo, 15 liutoho 2021 r.). Mukachevo. S.74-76. [in Ukrainian]

Pedahohichna maisternist akademika Ivana Ziaziuna [Pedagogical Skills of Academician Ivan Ziaziun]: zb. nauk. pr. (2013). Redkol.: N. Nychkalo (holova), ta in.; uporiad.: N.Nychkalo, O. Borovik ; In-t ped. Osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. Kyiv: Bohdanova A.M. 456 s. [in Ukrainian]

Ziaziun, I. (2000). Pedahohika dobra: idealy i realii [Pedagogy of Goodness: Ideals and Realities] Kyiv: MAUP. 312 s. [in Ukrainian]

Vasyliieva, H. (2021). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia metodychnoi kompetentnosti pratsivnykiv osvity inkliuzyvnoi formy navchannia [Organizational and Pedagogical Conditions for the Formation of Methodological Competence of Inclusive Education Workers]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. No.2 (106). S.194-211.URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.02/193-210> (data zvernennia: 14 liutoho 2026 r.). [in Ukrainian]

Donets, V. (2019). Problema pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv pedahohichnykh spetsialnostei do roboty v umovakh inkliuzii [The Problem of Training Future Specialists in Pedagogical Specialties to Work in Inclusion Conditions]. *Pedahohika bezpeky*. No. 4(2). S.160-165. [in Ukrainian]

Kolupaieva, A. (2014). Inkliuzyvna osvita: vid intehruvannia u shkoli – do intehruvannia u suspilstvo [Inclusive Education: from Integration in School to Integration in Society]. *Formuvannia hotovnosti pedahohichnykh pratsivnykiv do roboty z ditmy z osoblyvymy potrebamy v umovakh inkliuzyvnoho navchannia: zbirnyk prats Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Rivne: ROIPPO. S.5–14. URL: <https://school7.ck.ua/wp-content/uploads/posibnyk-zakhodu.pdf> (data ostannoho zvernennia: 14 liutoho 2026 r.). [in Ukrainian]

Chyhrina, Ya. (2023). Deiaki mekhanizmy rozvytku pedahohichnoi maisternosti maibutnykh fakhivtsiv, shcho pratsiuiut v inkluzyvni osviti [Some Mechanisms for Developing Pedagogical Skills of Future Specialists Working in Inclusive Education]. *Molod i rynek*. No. 8 (216). S.135-138. [in Ukrainian]

Chaikovskiy, M. (2012). Inkluzyivna kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti subiektiv navchalno-vykhovnoho protsesu [Inclusive Competence as a Component of the Professional Competence of Subjects of the Educational Process]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. No. 2. S. 15-21. Kaidalova, L., Shchokina, N., Vakhrusheva, T. (2009). Pedahohichna maisternist vykladacha [Pedagogical Skills of the Teacher]: navchalnyi posibnyk. Kharkiv: Vyd-vo NFaU. 140 s. [in Ukrainian]

Pidborskyi, Yu., Khmelnytska, O. (2020). Pedahohichna maisternist vykladacha [Pedagogical Skills of the Teacher]: navchalnyi posibnyk. Pereiaslav. 156 s. [in Ukrainian]

Biliuk, O., Zelenin, V., Koreneva, I. (2024). Pidhotovka maibutnykh pedahohiv do roboty z ditmy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v umovakh inkluzyvnoho navchannia [Preparing Future Teachers to Work with Children with Special Educational Needs in Inclusive Education]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*. No. 12. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/434/314> (data zvernennia: 19 liutoho 2026 r.). [in Ukrainian]

Filatova, L. (2026). Pedahohichni zdibnosti vchytelia pochatkovoї shkoly yak osnova udoskonalennia yoho pedahohichnoi maisternosti [Pedagogical Abilities of a Primary School Teacher as a Basis for Improving his Pedagogical Skills]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*. No. 26. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1670> (data zvernennia: 17 liutoho 2026 r.). [in Ukrainian]

Fihol, N. (2020). Inkluzyivna kompetentnist pedahoha: teoretychnyi aspekt [Inclusive Competence of a Teacher: Theoretical Aspect]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. Drahomanova*. Serii 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Vyp.77. S.199-202. [in Ukrainian]

Chetverikova, N. Problema pedahohichnoi maisternosti vchytelia v umovakh inkluzyvnoi osvity [The Problem of Teacher Pedagogical Skills in Inclusive Education]. URL: <https://surl.li/vpuevo> (data zvernennia: 20.02.2026 r.). [in Ukrainian]

TEACHER'S SKILLS IN WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Nataliia MATVEIEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Primary Education and Educational Innovations Department of
Carpathian Vasyl Stefanyk
National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8495-7074
e-mail:nataliia.matveieva@cnu.edu.ua

Abstract. Solving the core tasks of the development of the New Ukrainian School in modern conditions involves a humanistic orientation of education, recognition of the value of the individual, creation of a favorable educational environment for its harmonious development, which actualizes the role of the teacher. The article focuses on the problem of pedagogical skills of a modern teacher in working with children with special educational needs. The sources on the specified problem are analyzed and those of them that are valuable for research are highlighted. The essence of the concept of «mastery» is revealed, various approaches to its interpretation are considered in the light of modern educational requirements. The content and structural elements of the teacher's pedagogical mastery are analyzed. It is noted that the professional activity of a teacher with children with special educational needs involves his systematic self-education and self-improvement, the study and implementation in practice of effective methods and the latest technologies of inclusive education; requires readiness to work in an inclusive environment, the ability to solve complex professional tasks and at the same time develop personal positive traits. Dominant, peripheral and professionally unacceptable qualities in relation to his activity are highlighted. The specifics of a teacher's professional activity in an inclusive educational environment are emphasized, and the main requirements are highlighted. It is noted that a teacher's pedagogical skills are reflected not only during professional activity, but also in scientific and methodological literacy, general cultural level, pedagogical ethics and morality, and values. The emphasis is on the need to form professional competence, develop pedagogical abilities, and improve pedagogical techniques as components of pedagogical skills that serve to provide high-quality educational services, create favorable conditions for learning, upbringing, and personal development.

Keywords: skill, humanistic orientation, professional competence, pedagogical abilities, pedagogical technique.

Стаття надійшла до редакції 23.02.2026 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 11.03.2026 р.

Стаття опублікована 15.06.2026 р.